

MEGFÁRADT LELKE HAZATALÁLT

FÁBIÁN GYULÁTÓL BÚCSÚZUNK

A járvány kezdetén jártunk, amikor Fábíán Gyula barátunk, mentorunk itt hagyott minket. Volt időm, volt időnk elgondolkodni azon, mit is hagyott ránk örökül Nagyszalonta nagy szülőtte.

Gyulát én a 70-es évek közepén ismertem meg. Legközvetlenebb barátja és sorstársa, Zeke Gyula mutatta be. Rajtuk keresztül lettem részese annak a szellemi közegnek, amely azóta is jelen van életemben. Fábíán Gyula, Gyula bácsi hiányát fájdalmasan érezzük, mert egyre inkább lámpással kell keresni olyan embert, olyan fantasztikus személyiséget, aki a szó, a hit, a bizalom és a szeretet erejével hat környezetére. Akkor is, amikor tömör, igazságkereső jegyzeteit hallgattuk a rádióban, akkor is, amikor a Szabad Föld és a Magyar Nemzet hasábjain keresztül küldte el szenvedélyes, hazaféltő gondolatait, és akkor is, amikor lapunkban, a Trianoni Szemlében olvashattuk pontos és hiteles sorait az elfelejtett magyarokról, Karácsony Sándorról, Jócsik Lajosról, Makkai Sándorról...

Sokan vagyunk, akik testközelből szívtuk magunkba Fábíán Gyula szavait például a Márvány-körben, ahol szerdánként úgy megtelt a kocsmá belső terme, hogy szorongtunk – ez a szorongás azonban csak fizikai volt! Órá oda kellett figyelni: mindig mondott olyat, amit az est végén magunkkal vihettünk – okulásul. Népművelő volt, mert tudta, érezte, milyen hiányosságokkal küzdenek ma nemcsak a fiatalok, hanem

a középnemzedék is. Fábíán Gyula író, újságíró sokáig mellőzött volt (bizonyos kurzusokban), ám mielőst lehetősége adódott, minden eszközt igénybe vett, hogy a hiányosságokra – nagyon tapintatosan, de határozottan – felhívja a figyelmünket. Leginkább a példa erejével, a felelősség vállalásával hatott az ifjabb nemzedékekre. Az 1956-os Szabad Kossuth Rádió szerkesztőjeként is! Mindig azért küzdött, hogy a sokáig kiskorúsított nemzete megvilágosodjék, s ne hagyja magát a hatalmon lévők által kihasználni, félrevezetni.

Neki egyetlen pillanatban sem kellett keresnie, hol a helye a világban. Mindenekelőtt a családjá – a nagy család – jelentette, hogy hol van otthon. Szűkebb hazáját, Nagyszalontát el kellett hagynia, de soha, soha nem felejtette el! És nem férhet kétség afelől, hogy számára a magyar nemzet mily sokat jelent.

Gyula egyaránt jártas volt az irodalomban és a történelemben. Tudása a nagy emberek szerénységével párosult, nem hivalkodott vele. Olyan volt, mint kedves fametsző művésze és barátja, Gy. Szabó Béla, aki bárhová is ment – mert sok helyre hívták őt is – nyomot hagyott a személyisége, munkássága.

Fábíán Gyula puritán jellem volt. A protestáns szellem hatotta át egész személyiségét. Szerényen élt, a pompa távol állt tőle, olcsó kocsmába járt, és nem az ott fogyasztandó ételért-italért, hanem hogy beszélgethessen barátaival a világ dolgaírói. A protestáns etika értékei nyomon követhetők életében:

a pontosság, a szorgalom, a mértékletesség és legfőképpen az elődök, a család, a nemzet nagyjainak tisztelete és hódolata.

Gyula, Gyula bácsi olyan tanítómester volt, aki megtanította környezetét, tanítványait, barátait *lát*ni, megérteni a szűkebb és távolibb világot. (Megtanított minket a sorok között is olvasni.) Számos maradandó gondolatot tárt elénk, amit mindenki magával vihetett, s ebben leginkább a szülőföldet, a hazát, a hazai tájakat, azok szépségeit tárta elénk – mindezt gyönyörű szép magyar, nemegyszer zsolttáros, ihletett nyelven. Egyszer azt írta, hogy a művészet, főleg a képzőművészet szavak nélkül nevel. Mi pedig mondhatjuk: Fábián Gyula egész lényével s a hittel, meggyőződéssel kimondott szóval és gondolattal hatott ránk.

Személyiségéből alapvetően optimista életszemlélet sugárzott. Amikor azonban a történelem tragédiákat okozó eseményeiről (ilyen volt Trianon is), a rossz emlékü évekről, az igazságtalan világról írt – vagy szólt –, az ember előtt meg-elevenedtek a tehetségtelen, jellemtelen vezérek, irányítók, akik „minden idők leghitványabb összeesküvői” voltak, akik a magyar emberek fölémelkedtek – érdemtelenül. Ez, a világot torzító, magát csálhatatlannak, tévedhetetlennek tudó és hirdető törpe kisebbség agresszíven lép fel mindig a másképp gondolkodókkal szemben. Ezért kellett – gondolom – távoznia a Szabad Föld szerkesztőségéből is, illetve abbahagynia rádiós jegyzeteit, mert azok úgymond „nem rádiós-műfajok”. Fábián Gyulának egyetlen eszköze volt a pökhendi, aljas, agresszív törekvések ellen: a szó és az írás! Bántotta őt, hogy sokak számára még most sem elegendő az a rombolás, amit Trianon okozott a lelkekben. Hozták a sötét évtizedeket, melyekről ő – és barátja, a másik Gyula is – sokat meséltek. De az ún. rendszerváltozás sem hozta meg a hön áhított szabadságot, amiben nagyon-nagyon bízott. Mert (így mondta): a hamis prófétákhoz senki sem mert nyúlni – akik ezért felbátorodtak, és ma is a félelmet gerjesztik közöttünk, körülöttünk.

Minden megszólalásában, írásában pontosan fogalmazott. Egyetlen felesleges szó nem hagyta el tollát, mégis az élőbeszéd hitelességével hatott. Azt vallotta: a borongósabb hétköznapok idején „út-mutatókra” van szükségünk. Ezt azok a nagy személyiségek adhatják, akik példaértékű hagyatékaikkal és kiállásukkal, bátor magatartásukkal kiérdemelték a nemzet háláját és tiszteletét. Szerencsénkre, a magyar történelemben nem kell lámpással keresni őket. Sokan voltak. És vannak, mert életük példájával haláluk után is jelen vannak. Fábián Gyula is ezekhez a példaképekhez tartozik. Hálások lehetünk a sorsnak, hogy ismerhettük őt. Hogy barátai, munkatársai lehettünk és tanulhattunk tőle – magyarságot, emberséget, hitet. És nem utolsósorban szeretetet. Az élet szeretetét.

A magyar nyelv munkájának és személyiségének elválaszthatatlan része volt. Amikor megszólalt, oda kellett figyelni

rá, mert mindig fontos dolgot mondott. Szavai, gondolatai átsugároztak a hallgatóságra, s az ember azt érezte: de jó őt hallgatni! Ehhez a kisugárzáshoz hozzásegítette élettapasztalata, irodalmi, történelmi tudása, így tudott eligazodni, tájékozódni a világ dolgaiban is. Ezt a tudást tanulmányai, kitűnő tanárai alapozták meg, amit írói, újságírói munkássága során is kamatoztatott – mert tudta, mi a jó irány. Szabad Föld-es korában bejárta a megcsönkített haza szinte minden zegét-zugát, s mindenhol hozott valami fontosat: leginkább a földet művelő parasztember szellemét, gondolkodását, gondját-baját, de főleg bölcs világértését. Gyerekkorától ismer-te ezeknek a dolgos embereknek a szorgalmát, a szerénységét – s mindenekelőtt a föld szeretetét. Emlékezetesek maradnak a Márvány-körben rögtönzött kiselőadásai, fantasztikusan érdekes történetei a múltból, a magyar sorsról, vagy amikor figyelmeztetett: vigyázzunk mindarra, amit ettől a földtől, ettől hazától kaptunk, s ne engedjük magunkat kisemmizni.

Fábián Gyula abban a korban született (1929-ben, a Trianon utáni emberpróbáló és bonyolult viszonyok között), amikor a szülei „tanúi” lehetek a nemzet szenvedés és szenvedélyes vergődésének – a megmaradásért. Úgy cseperedett fel és kezdte meg elemi iskolai éveit, hogy minden reggel a tanóra megkezdése előtt el kellett mondaniuk a Magyar Hiszekegyet. Így vált felnőtté és éretté arra, hogy később maga tanítson a jó szóra.

A nem könnyű évtizedekben önzetlenül és hűségesen tartott mellette Marika, hitvese és alkotótársa. Vendégharó otthonukba mindig barátként érkezhettünk. Családján keresztül is példát jelentenek sokunknak: az, hogy 12 unokájuk és ki tudja hány dédunokájuk született, azt is jelenti, hogy nagy-szerűen nevelték fel négy fiukat. Szerencsére, Gyula sokáig élvezhette, hogy ez a nagy család körbevette és szeretgethette őt. (A Trianoni Szemle hírt is adott például a szalontai nagy családi találkozóról, ahol csaknem százan lehettek együtt.)

Fábián Gyula elvesztése a pótolhatatlan barát és tanító-mester elvesztését jelenti számunkra. Fábián Gyulát nemcsak a szívünkbe zártuk, hanem éltetjük is a szívünkben... lelkületünkben... emlékezetünkben. S ha elbizonytalanodunk – ez elég gyakran megesik velünk –, eszünkbe jutnak az általa sokat idézett Reményik Sándor vigasztalást nyújtó sorai:

*Fogcsikorgató türelemmel,
Összeszorított szájjal –
Krisztus-követő bús próbálkozással,
Majd daccal, lobbanóval,
Fojtott igével és visszanyelt szóval...*

(Elhangzott 2020. augusztus 25-én Budapesten, a fasori református templomban)

SZ. A.